

8.3 Ve vlastním bytě

Zabrousím trochu v čase zpět, abych stručně připomenul historii našeho bydlení. Do svatby jsem bydlil s rodiči a Jardou v nájmu v bytě Nad vodovodem 29¹. Žil jsem tam nepřetržitě od narození, jen po první dva učňovské roky jsem měl přechodné bydliště ve vlašimském internátě a jako mimopražský středoškolský profesor jsem byl přechodně hlášen k pobytu v internátech ve Frýdlantě v Č., týden u tetiček v Litoměřicích a pak u Lžíčářů v Sulejovicích. V dobách komunistických se vlastní bydlení shánělo nesmírně obtížně. Po svatbě jsem zůstal hlášen k trvalému pobytu Nad vodovodem, ale bydlili jsme s Evinkou spolu s její sestrou, rodiči a prarodiči. v řadovém domku v Tejnické ulici; obývali jsme malý pokojík v přízemí. Já jsem učil v Lovosicích, Evi studovala a smířovala se s představou, že by po ukončení studia šla učit někam za mnou, tedy do Litoměřic či okolí, a tak jsem se nechal zapsat do tamního bytového družstva. Žádný termín, kdy bychom byt dostali, nebyl garantován, ale přece jen to tam vypadalo nadějněji než v bytových družstvech v Praze. Nicméně jsem si uvědomil, že by Evi mnohem raději zakotvila v Praze. Kromě toho odloučení v pracovním týdnu, které by trvalo do konce Evinčina studia, bylo nepříjemné, a tak jsem předčasně ukončil smlouvu se Severočeským krajem (finanční sankce byla přijatelná), rovněž jsem ukončil i členství v litoměřickém bytovém družstvu a hledali jsme společnou budoucnost v Praze. Do jakéhosi bytového družstva jsme tam vstoupili, rovněž bez garance termínu získání bytu, přičemž lineární interpolace ukazovala na čekání několika set let! Nadějně jsme to neviděli a zvykli jsme si na myšlenku, že zůstaneme v Tejnické. Před narozením Jitunky jsme dostali v přízemí místo malého velký pokoj; malý pak užívala Evinčina sestra Janička.

Moje maminka v roce 1972 zemřela, Jarda o rok později nastoupil na vojnu a po vojně odešel na faru v Libštátě, takže tatínek žil v bytě Nad vodovodem od roku 1973 sám. Jarda se odtud oficiálně odstěhoval 1975, kdy nastoupil jako vikář v Libštátě a oženil se, já jsem tam ovšem byl stále hlášen k trvalému pobytu. Nebýt toho, tak by tatínka vystěhovali někam do menšího bytu; taková byla tehdy bytová politika. Když se roku 1977 Janička Pagačová vdala za Borka Titěru a stál před nimi také problém společného bydlení, vymyslíl jsem tehdy úžasné řešení, aby mladí Titěrovi bydleli v podnájmu u mého tatínka. Jeho realizace nebyla jednoduchá, protože Nad vodovodem jedinou místností se samostatným vchodem byla kuchyně. Aby se mohla

¹ Dům původně patřil paní Anně Váňové (starší než moje babičky), po ní jej dědili její potomci. Jedna její dcera se vystěhovala do USA; jak to tehdy proběhlo, nevím, avšak dům byl po nedlouhé době zestátněn a spravoval jej Obvodní podnik bytového hospodářství (OPBH).

stát Titěrovic dočasným příbytkem, bylo třeba tatínkovi v předním pokoji zařídit kuchyňský kout. Představy o tom, že se podaří vyvést tam vodu z koupelny se ukázaly nereálnými, neboť zeď mezi koupelnou a pokojem byla zaplněna komínovými sopouchy. Ještěže tatínek nebyl žádný fanda do vaření! Práce proběhly, když byl tatínek mimo Prahu. Bydlení ve společném bytě se ukázalo přínosem pro obě strany, avšak snad několik let se stávalo, že tatínek telefonoval nemoha něco najít. Když se pak Titěrovi odstěhovali do domku ve Výzkumném ústavu včelařském v Dole, tatínkovi chyběli.

Když už jsem byl zaměstnán v Praze, přihlásil jsem se kvůli korespondenci a případným pracovním neschopenkám k přechodnému pobytu v Tejnické. Mým oficiálním trvalým bydlištěm zůstával byt Nad vodovodem

O Vánocích 1988 tatínek zemřel. Byt v rodinném držení byl nesmírnou cenností, a tak jsme jej chtěli udržet. Po určitou dobu byl prázdný. Trvale jsem tam byl hlášen jen já, a pro jednoho člověka byl podle tehdejších kritérií příliš velký; dostal jsem těžko srozumitelné oznámení, které – jak jsem se po konzultaci s jedním pracovníkem bytové správy dověděl – znamenalo, že musím být připraven, že mi najdou byt menší a příkazou přestěhovat se. Na rozdíl od padesátých let v této době už nehlídali využití soukromých rodinných domů, a tak se oficiálně celá naše rodina přestěhovala Nad vodovod.

R. 1990 jsme Nad vodovodem poskytli bydlení Járovi Kurzveilovi² z Mladé Boleslavi. Netušili jsme, že to nebude ani na celý školní rok. Začátkem roku 1991 maminka Pagačová přišla se zprávou, že potomci paní domácí vznesou restituční nároky, stát jim dům vrátí a oni by nás pak mohli vystěhovat s tím, že byt není využíván. A tak jsme se tam o jarních prázdninách 1991 přestěhovali a Járovi jsme aspoň do konce školního roku domluvili bydlení u Pagačů v Tejnické v našem původním malém pokojíku. Došlo k tomu ještě před restitučním procesem, a tak nebyl problém s určitými úpravami v bytě³, mezi nimiž byla instalace elektrického bojleru a sprchového koutu v koupelně a – více méně jako důsledek určitého nedorozumění – zavedení elektřiny 3x25 A, což v té době bylo zbytečně mnoho, avšak později nesmírně zjednodušilo zavedení elektrického přímotopu.

Bydlení bylo méně pohodlné než v Tejnické. K vytápění pokojů jsme používali jedna kamna (na brikety), kuchyň jsme vytápěli především odpadním teplem, případně

² Jeho maminka Libuška patřila do okruhu mých nejbližších kolegů během studia na MFF; Evi se s ní spřátelila během postgraduálního studia

³ Formálně bychom asi bývali měli OPBH žádat, ale v praxi se to nedělalo.

přítápěli přenosným elektrickým radiátorem. Příjemné bylo, že jsem mohl využívat tehdy ještě existující přiděl režijního uhlí (použitelný i na brikety).

K restituci domu Nad vodovodem došlo, o navrácení žádali jen někteří z dědiců, nevím, jaká tehdy byla pravidla; dostali jsme oznámení, že majiteli domu jsou paní Poláková (snacha staré paní domácí, *1913) a její čtyři děti. V domě s paní Polákovou bydlela její dcera Marie s manželem Pepou Kolářem (oba *1943). S Máňou i s Pepou jsme si vždy tykali a dobré vztahy trvaly i teď po změně majetkových poměrů. Paní Poláková byla věrnou účastnicí strašnických evangelických bohoslužeb, Kolářovi měli někdy v 60. letech svatbu u (evangelického) Salvátora, kde je oddával strašnický farář Lubomír Balcar. Restituční pravidla zajišťovala nájemníkům, kteří bydlili na základě smluv uzavřených před rokem 1990, regulované nájemné. Původní nájemné bývalo neobyčejně nízké, s jeho zvyšováním se počítalo, avšak rychlost zvyšování byla pro nájemníky velice přijatelná. Nad vodovodem se nám bydlilo dobře, podíleli jsme se na mytí schodů a na odklizení sněhu; první povinnost byla nepříjemná svou týdenní pravidelností, druhá byla jen příležitostná. Každý pátý týden jsme měli sníh na starosti, jenže ten v Praze moc častý nebyl; když však přišel, bylo hodně co dělat, šlo jednak o poměrně dlouhý kus mezi vstupem do domu a ulicí, a pak docela značně dlouhé chodníky v ulicích Na palouku a Nad vodovodem. Jednou se stalo, že jsem v době velké sněhové nadílky byl zrovna kdesi na služební cestě; myslím, že měly co dělat Evi i dcery.

Standard bydlení se zlepšil, když jsme si do bytu pořídili přímotop. Úřadování kolem toho bylo poměrně jednoduché díky tomu, že jsme do bytu dostatečný příkon měli zavedený. V domě občas vypadávaly jističe v jednotlivých fázích a asi by s tím jinak byly problémy. Díky přímotopu jsme získali velice přijatelný tarif na elektřinu. Zbytek briket jsme dali Kolářům a ve sklepě jsme získali užitečný chladný odkladní prostor.

Nad vodovodem se nám bydlilo dobře. Bydlili jsme v nejvyšším poschodí - bráno od ulice to bylo druhé patro. V bytě vedle nás bydlila v dvoupokojovém bytě paní Věra Váňová (*1923), vdova, matka dvou synů, kteří bydlili jinde v Praze, o patro níže pod námi v jednopokojovém bytě žila paní Alina Jašková s jedním synem, mladším než byla naše Radka, a s přítelem Ing. Haškem; vedle ní pak třípokojový byt užívali již zmíněná paní Poláková s dcerou Marií a zetěm Josefem. V přízemí se střídaly různé obchody; majitelé domu usilovali o to, aby uživatelé komerčních prostorů nerušili bydlení, a tak dole neobstálo pekařství ani rámusivá prodejna náradí a tak tam nakonec byla vietnamská prodejna smíšeného zboží a kadeřnictví.

V domě se žilo celkem klidně. Z prostoru před obchody bylo třeba projít zamykanou brankou, u níž byly zvonky. Z okna u "pracovny" jsme k brance viděli, a tak jsme na nečekané zazvonění reagovali pohledem z okna. Nejednou se to ukázalo užitečným. Několikrát se tam ukázal jakýsi muž celkem znalý evangelického prostředí s prosbou a konkrétní částku na vlak. Zpravidla jsme mu vyhověli, částku, která zhruba odpovídala onomu účelu, jsme ještě mírně zaokrouhlili nahoru.

Jednou se stalo, že jsem večer šel na záchod a světlíkem jsem viděl dvě spuštěná lana. Domníval jsem se, že Pepa Kolář něco opravuje. Ráno se před domem objevilo několik spadlých rozbitých tašek, což Kolářovi považovali za důsledek nekvalitně udělané opravy střechy a reklamovali ji (myslím dokonce, že firma reklamaci uznala). Později se však ukázalo, že šlo o "návštěvu" zlodějí v bytě paní Jaškové, kde zmizely různé předměty včetně značné částky peněz. Zaměstnanci Ing. Haška věděli, že se chystal vybírat větší částku v bance (snad na výplatu). Jak to dopadlo, nevíme, ale snad v tom pojišťovna naše sousedy nenechala.

V době, kdy jsme bydlili Nad vodovodem, se postupně vdaly a odstěhovaly všechny naše dcery. Řežábkovi a pak Nadrchalovi bydlili zpočátku v přízemí v Tejnické ulici, než se přestěhovali do vlastního. Hlinkovi pak přízemí v Tejnické získali a bydlí tam trvale. Když Řežábkovi hledali vlastní bydlení, narazili na třípokojevý byt na malešickém sídlišti; byl v 7. patře 13patrového domu Počernická 512/58, s okny na jih a na východ. Koupili jej, avšak s hledáním nepřestali, protože toužili bydlit na Pankráci. Časem našli malý byt pro Pavlovu maminku a do bytu, kde s ní Pavel před svatbou bydlil, se nastěhovali. Nám se malešický byt moc líbil a od Řežábků jsme jej koupili s výhledem, že se tam časem přestěhujeme. Tehdy nešlo o vlastnictví v právním smyslu, nýbrž o družstevní podíl, který byl zapsán na Petru. Nějaký nedlouhý čas si Petra i Radka postupně zkusily tam bydlet, avšak byt jsme chtěli nějakou dobu pronajímat, a pak se tam nastěhovat. První podnájemníky jsme získali přes jakousi studentskou agenturu, rok tam bydlil řecký medik a pak aspoň dva roky tam byli studenti (či studentky) z Norska; s nimi byla v kontaktu Petra. Z Řeka jsme museli nájemné ke konci hodně těžko tahat, Norové a Norky byli bezproblémoví. Pak nějak zájem ze strany studentů opadl, ona agentura přestala existovat, a s pomocí makléře jsme získali podnájemníky z Ukrajiny. Obsazení bytu se měnilo, někdy jsme ani pořádně nevěděli, kolik lidí tam bydlí. Prvním podnájemníkem byl starší pán, který se tam nastěhoval se svou družkou. Bylo třeba k němu pro nájemné chodit, stále smlouval, že by chtěl platit méně. Bylo to nepříjemné, ale, někdy s určitým celkem přijatelným zpožděním platil. Na jeho podnájem navázal snad jeho synovec, údajně umývač nádobí v restauraci, nicméně zařízení jeho pokoje svědčilo o daleko

vydatnějších zdrojích příjmů. A s ním tam bydleli někteří jeho další krajané. S placením to bylo horší, a když pak odjel na Ukrajinu a zřejmě k další cestě do ČR nedostal visum, nastaly problémy. Měla nám zaplatit jeho přítelkyně. Po dlouhém vymáhání nakonec zaplatila, nevím už, zda beze zbytku. Oficiálním podnájemníkem se pak stal další byt užívající Ukrajinec, inteligencí asi převyšující všechny předchozí, nicméně v nás ještě výrazněji budil obavy, zda se v bytě neperou špinavé peníze. A tak situace nazrála k ukončení pronajímání a našemu přestěhování do vlastního bytu.

Než se vrátím do bytu Nad vodovodem, rád bych zmínil dvě rozdílné zkušenosti týkající se vztahu podnájemníků k lidem v domě. Ta první byla nepříjemná a asi byla prvním výrazným impulsem s pronajímáním skončit a užívat si bytu sami. V bytech jsou měřiče pro určování spotřeby vody. Měření lze zablokovat přiložením silných neodymových magnetů. A předseda bytového družstva – nevím už, při jaké to bylo příležitosti – tento podvod u našich podnájemníků objevil. Výrazně se to promítlo do vyúčtování spotřeby vody – platili jsme za celou stoupačku. A samozřejmě jsme se za ně omluvili, jim jsem to důrazně vyčetl; věřím, že se situace neopakovala. Naproti tomu nás potěšilo, že sousedky na patře měly naše podnájemníky rády a považovaly je za milé a příjemné lidi.

Nad vodovodem se nám bydlilo dobře. Ale sestava majitelů se pomalu měnila; zemřela paní Poláková, nežili už její synové Ota a Fanda. Činži jsme platili na účet Máni Kolářové, s ní a jejím Pepou, jsme vycházeli velice dobře. S poslední z majitelů, s Milkou Motyčkovou, která bydlila v snad Zahradním městě a hodně času s manželem trávila na chalupě kdesi na Benešovsku, jsme se celkem nevidali. Myslím, že vztah k domu spolu se vzpomínkami na léta dětství a mládí, měli jen Kolářovi. Z dalších generací o dům velký zájem nebyl, s nimi jsem se většinou už neznal, zřejmě mezi nimi docházelo k různým prodejům ideálních částí. Uvědomovali jsme si, že se tam už dlouho příjemně bydlet nemusí. Zároveň jsme měli obavy, aby podnájemníci v Malešicích nám nějak nezkomplikovali život. Na společný život ve vlastním bytě jsme se těšili. Konec zaměstnání u dráhy a začátek akademického působení spolu se skutečností, že už byly všechny tři dcery na vlastních nohou, jakoby otevřely novou životní etapu. Do ní se krásně hodilo i přestěhovat se konečně do svého bytu. Malešický byt potřeboval rekonstrukci, a tu nebylo dobré odkládat ze dvou důvodů, jednak s věkem naše síly, pro rekonstrukci potřebné, ubývaly, jednak Hlinkovi končili se stavebními úpravami v Tejnické a my jsme chtěli využít tutéž firmu jako oni včetně jejich zkušeností a strategie jednání. A tak během roku 2005 probíhala rekonstrukce malešického bytu a v listopadu jsme se tam nastěhovali. Evinka vše s Radunčinou pomocí promyslela, stavební firmu, která zrekonstruovala bytové jádro,

položila do kuchyně, předsíně a příslušenství dlaždicovou podlahu a zajistila rekonstrukci elektroinstalace nám sehnali po své čerstvé zkušenosti Hlinkovi, Jirka nám ve firmě, kde pracoval, zajistil i výměnu starých dřevěných oken za plastová, Evi našla firmu, která nám zhotovila na míru velkou předsíňovou skříň a u firmy Sapeli objednala vnitřní dveře (vchodové zůstávaly původní; rovněž jsme neměnili dveře do šatny). A i truhlářskou firmu, od níž jsme objednali vybavení kuchyně (včetně dodávek vestavěných elektrospotřebičů) a do pracovny psací stoly, vyhledala Evinka. Úžasně se hodilo, že mé zaměstnání na VŠE mi nechávalo mimo dobu výuky časovou volnost, takže jsem mohl podle potřeby bývat s řemeslníky v bytě, případně přebírat hotové zakázky. Stavební firma měla od bytu klíče, což nebyl problém, poněvadž jsme tam tehdy nebydlili a byt byl prázdný. Když se blížilo naše nastěhování, někdy se v bytě sešlo více řemeslníků a poněkud si překáželi. Truhlářská firma namontovala kuchyňskou linku a další nábytek na míru, navržené Radunkou a Evinkou. Do psacích stolů pro naši pracovnu se jim pak moc nechtělo, ale díky Evinkou vymyšlené taktice s placením jsme se jich dočkali docela v rozumné době. Ještě před naším nastěhováním kladeč koberců položil v pokojích textilní podlahové krytiny "od zdi ke zdi", v ložnici to bylo světlounce béžové chlupaté, jinde bez chlupů barvy dohněda.

Některé řemeslné práce zbyly i na mne. Především šlo o to upevnit na zeď v pracovně police na knihy. Měl jsem půjčenou příklepovou vrtačku, nicméně i s ní mi vrtání šlo moc špatně. Skvělé bylo, když zrovna byli v bytě řemeslníci instalující předsíňovou skříň. Měli s sebou vrtačku mnohem výkonnější a byli tak hodní, že pokud ji zrovna nepotřebovali, tak mi ji půjčili. Ta si s tvrdým panelem hravě poradila. Na mně pak bylo upravit dveře do šatny, aby sloužily i jako předsíňová stěna, a po nastěhování v ložnici dodělat na míru sestavu využívající skříňek, jež jsme měli Nad vodovodem v předním pokoji.

Nájem v předchozím bytě se nám nechtělo jen tak ukončit, a tak jsem tam formálně zůstal přihlášený, zatímco Evi si změnila trvalou adresu na malešickou. Byt Nad vodovodem jsme poskytli neteři Věruši, již tam zůstala i část nábytku, kterou jsme v Malešicích nemohli upotřebit. Získala tak docela slušné bydlení, jenže v té době už mezi vlastníky domu byl z další generace právník velice dobře se v zákonech o bydlení orientující, s nímž už mě nespojovaly žádné společné vzpomínky a před nímž by regulované nájemné neobstálo. Myslím, že Věruše užívala byt asi tak rok, a pak se musela odstěhovat, já jsem tam nájemní smlouvu ukončil a přihlásil se k trvalému pobytu v Malešicích.

V Malešicích se nám bydlilo dobře. Máme radost ze samostatné ložnice. Máme radost z balkónu – sice malého, avšak přece sloužícího. Evinka jej i byt ozelenila, v létě rádi navečer na balkóně sedáme a v zimě nám slouží jako rozšíření chladničky, což je zvláště v době kolem Vánoc a Nového roku užitečné. – Postupně jsme v pracovně a v obývacím pokoji vyměnili podlahové krytiny za netextilní, v pracovně PVC a v obývacím pokoji vinyl. Došlo i na výměnu vstupních dveří za bezpečnostní.

Byt přešel do osobního vlastnictví, o společné části domu se dobře stará trojčlenný výbor Sdružení vlastníků bytových jednotek. V domě ve 14 podlažích 56 třípokojových bytů a 42 garsoniér; k dispozici jsou dva výtahy, malý pro 4 osoby a velký pro 9 osob (i jako nákladní), oba byly za dobu našeho bydlení vyměněny. Když jsme se nastěhovali, otvíraly se domovní dveře klíčem, od května 2011 jsou na čip, který slouží i při používání výtahů. Původně byl čip nutný i pro otevírání dveří zevnitř, což zlepšovalo ochranu proti vnikání nežádoucích osob do domu, avšak v případě požáru nebo podobného ohrožení by se to mohlo zle vymstít, a tak jsem s úlevou přijal, že k opuštění domu stačí použít kliku.

Na závěr kapitoly o bydlení bych rád zrekapituloval, že bydlíme v třípokojovém bytě v 7. patře 13patrového domu. Do ložnice se vchází z předsíně, do pracovny z kuchyně, obývací pokoj má dveře jak do předsíně, tak do kuchyně. Záchod s vchodem z předsíně je malý; malá je i koupelna s pračkou a sprchovým koutem – do ní se vchází z kuchyně. A hned vedle vstupu do bytu máme šatnu, kde kromě oblečení jsou uloženy kufry, tašky, mé náradí a různé další věci. **Konečně ve svém bytě!**

Prosinec 2021, leden 2022